

Η άρνηση της εξορίας και η σιωνιστική συνείδηση

Στο Ισραήλ, η άρνηση της εξορίας είναι η κεντρική έννοια πίσω από τα μείζονα χαρακτηριστικά της αυτοσυνειδησίας, την αντίληψη της ιστορίας, τη συλλογική μνήμη και την πολιτική. Η έννοια αυτή θα πρέπει να εξεταστεί στο πλαίσιο των συνεπαγωγών της, «την επιστροφή στην ιστορία», όπως ισχυρίζεται το «σιωνιστικό εγχείρημα». Αυτές οι δύο έννοιες δεν είναι ταυτόσημες αλλά συνδυάζονται και αλληλοσυμπληρώνονται στον προσδιορισμό της αυτοαντίληψης του Σιωνισμού και του Κράτους του Ισραήλ.

Η άρνηση της εξορίας δεν είναι η άρνηση των διαφορετικών μορφών εβραϊκής ύπαρξης κατά τη διάρκεια της ιστορίας, αλλά η άρνηση της ιστορικότητάς τους. Προέρχεται από την επιθυμία να οριστεί η συλλογικότητα των Εβραίων ως εθνική συλλογικότητα με τη νεωτερική έννοια του όρου, να παρουσιαστεί η εβραϊκή ιστορία ως εθνική ιστορία και να γραφτεί η εθνική ιστορία των Εβραίων. Οι Εβραίοι προφανώς δεν έχουν μια κοινή ιστορία — ακόμα κι αν μοιράζονταν πολλά κοινά πράγματα: θα μπορούσε να λεχθεί ότι αποτελούν μια «φανταστική κοινότητα». Ωστόσο, αυτή η κοινότητα διαμορφώθηκε βασισμένη σε έναν νόμο: όχι στη βάση μιας κοινής ιστορίας, αλλά -αντίθετα- στη βάση μιας άρνησης της ιστορίας.

Για να γραφτεί η ιστορία των Εβραίων ως εθνική ιστορία, ως ιστορία των νικητών, έπρεπε αυτοί να απομονωθούν από το πλαίσιο στο οποίο ζούσαν — με άλλα λόγια, από τις γλώσσες, τα πολιτισμικά συστήματα και τις πολιτισμικές αναπαραστάσεις που επέτρεψαν την εξεργασία της ζωής τους: όλα αυτά συρρικνώθηκαν σε ένα ασήμαντο κέλυφος. Αυτό που ορίστηκε ως ιστορικοποίηση των Εβραίων ήταν στην πραγματικότητα η αποϊστορικοποίησή τους, μια διαδικασία εξάλειψης του πλαισίου, η οποία πηγάζει κατευθείαν από την υιοθέτηση της αντισημιτικής αντίληψης για τον ανέστιο και ανερμάτιστο Εβραίο.

Η άρνηση της ιστορίας εφαρμόστηκε στην ιστορία όλων των Εβραίων, τόσο στην ιστορία τους στην Ευρώπη όσο και στον ισλαμικό κόσμο αλλά οι συνέπειες για τους Εβραίους από τις μουσουλμανικές χώρες ήταν πολύ πιο σοβαρές, επειδή ο σιωνιστικός λόγος, ορίζοντας τον εαυτό του ως ευρωπαϊκό, πήρε μια ξεκάθαρα οριενταλιστική χροιά. Ο μετασχηματισμός της εβραϊκής συνείδησης, που συνεπάγεται η άρνηση της εξορίας, προσαρμόζει τις εβραϊκές έννοιες στη νεωτερική έννοια της ιστορίας μέσα από μια ρητή ταύτιση με τη Δύση και μια αντίθεση με την Ανατολή.

Παραδόξως, όταν ένας Εβραίος έφευγε από την Ευρώπη για να εγκατασταθεί στην Ανατολή, αυτό

εξέφραζε τη μεταμόρφωσή του και το γεγονός ότι ανήκε στη Δύση. Ο Σιωνισμός υιοθέτησε αρχές που επέτρεψαν στην ευρωπαϊκή κουλτούρα να αυτοπροσδιοριστεί διατηρώντας μια απόσταση μεταξύ του εαυτού της και των Εβραίων. Γενικά, όλες οι όψεις της έννοιας της άρνησης της εξορίας συνιστούν την άρνηση οτιδήποτε θεωρείται ανατολίτικο στον Εβραίο. Αν οι Εβραίοι της Ανατολής δεν συμπεριλήφθηκαν ούτε στη σιωνιστική προοπτική ούτε στον ορισμό του εβραϊκού λαού, αυτό οφείλεται στο ότι η σιωνιστική ιδεολογία γεννήθηκε στην Ευρώπη και ο στόχος της ήταν ο απο-ανατολικοποίηση των Εβραίων.

Η έννοια του Οριενταλισμού (όπως την εισήγαγε ο Edward Saïd: η Ανατολή μέσα από την οπτική της Δύσης) είναι θεμελιώδης για την κατανόηση τόσο του Σιωνισμού όσο και της δυναμικής που εναπόκειται στη σύνδεση των εννοιών της εξορίας και του δι-εθνισμού. Δεδομένου ότι η ισραηλινή εθνική συνείδηση βασίζεται σε έναν συνδυασμό θεολογίας και οριενταλισμού, η κριτική της πηγάζει από την αναζήτηση μιας εναλλακτικής λύσης απέναντι σε αυτές τις δύο διαστάσεις. Η έννοια του δι-εθνισμού, δηλαδή της προσδοκίας να δημιουργηθεί ένας δεσμός ανάμεσα σε Εβραίους και Άραβες, έρχεται σε ευθεία αντίθεση με τα θεμέλια μιας συνείδησης που τους παρουσιάζει ως τις δύο πλευρές μιας αντίφασης.

Ο Amnon Raz-Krakotzkin είναι ιστορικός και διδάσκει στο Πανεπιστήμιο Ben-Gurion του Negev.

Απόσπασμα από την έκδοση: Amnon Raz-Krakotzkin, *Exil et souveraineté. Judaïsme, sionisme et pensée binationale*, La fabrique, Παρίσι, 2007.

Μετάφραση του Δημήτρη Κοσμίδη